

توسعه و بهسازی سکونتگاه‌های انسانی

تجارب هند، چین و اسکاتلند در بهسازی سکونتگاه‌های روستایی

نویسنده‌گان:

سعید امینیان

عضو هیأت علمی جهاد دانشگاهی

آرین امیرخانی

دانشجوی دکتری معماری دانشگاه تربیت مدرس

گروه پژوهشی معماری و طراحی محیط پژوهشکده مطالعات توسعه

جهاد دانشگاهی واحد تهران

سرشناسه	: امینیان، سعید، ۱۳۵۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: توسعه و بهسازی سکونتگاه‌های انسانی: تجارب هند، چین و اسکاتلند در بهسازی سکونتگاه‌های روستایی / نویسندگان سعید امینیان، آرین امیرخانی.
مشخصات نشر	: تهران: جهاد دانشگاهی، واحد تهران، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۲۳۰ ص.: مصور، نمودار.
شابک	: 978-600-133-058-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
یادداشت	: واژه‌نامه.
یادداشت	: نمایه.
عنوان دیگر	: تجارب هند، چین و اسکاتلند در بهسازی سکونتگاه‌های روستایی.
موضوع	: مسکن روستاییان
موضوع	: ساختمان‌سازی روستایی
موضوع	: معماری روستایی
شناسه افزوده	: امیرخانی، آرین، ۱۳۶۳ -
شناسه افزوده	: جهاد دانشگاهی، واحد تهران، انتشارات
رده بندی کنگره	: ۳۹۰ ت ۸ الف ۷۵۶۰ NA
رده بندی دیویی	: ۷۲۱/۳۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۳۹۹۷۶۹

توسعه و بهسازی سکونتگاه‌های انسانی

تألیف: سعید امینیان، آرین امیرخانی

ناشر: انتشارات جهاد دانشگاهی واحد تهران

به سفارش گروه پژوهشی معماری و طراحی محیط پژوهشکده مطالعات توسعه

طراح جلد: فربرز سیامک نژاد

لیتوگرافی: نقش نیزار

چاپ و صحافی: رامین

شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

قیمت: ۶۵۰۰۰ ریال

نوبت چاپ: اول - زمستان ۱۳۹۰

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۱۳۳ - ۰۵۸ - ۲

ISBN: 978-600-133-058-2

<http://nashr.jahat.ir>

نشانی: تهران - صندوق پستی ۱۸۶ - ۱۳۱۴۵

en.jahat@gmail.com

تلفن: ۶۶۴۱۸۴۹۹ - تلفکس: ۶۶۹۵۴۳۶۸

تلفن مراکز پخش: ۶۶۴۹۰۷۴۰ - ۶۶۴۹۰۷۴۲ - ۸۸۲۴۱۵۵۰

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۲۸ است. هرکس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف یا ناشر تکثیر و کپی برداری نماید مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

مقدمه ناشر

ایران امروز در اشتیاق توسعه و استقلال، گامهای محکم و استواری برمی دارد. همه روزه در گوشه و کنار میهن ما جوانه های خود کفایی علمی و فنی رخ نموده و با عنایت و یاری خداوند متعال و در سایه تلاش و کوشش جامعه علمی و دانشگاهی حرکت به سوی مرزهای دانش شتاب بیشتری به خود می گیرد. خدای را شکر می گویم که این فرصت را به ما ارزانی داشته تا گامهایی هر چند کوچک در راه رشد و نشر دستاوردهای علمی و فرهنگی کشور برداریم، باشد تا با یاری خداوند منان و در پرتو همت اندیشمندان، نویسندگان، مترجمان و متخصصان مومن و متعهد بتوانیم در اعتلاء علمی کشور عزیزمان ایران سهمی داشته باشیم.

انتشارات جهاد دانشگاهی دانشگاه تهران در راستای وظایف خویش و به منظور نیل به اهداف علمی- فرهنگی نظام جمهوری اسلامی مبادرت به انتشار آثار ارزشمند و مورد نیاز علمی و دانشگاهی می نماید. در این راه از کلیه اساتید، پژوهشگران، صاحبان قلم و اندیشه دعوت به مشارکت و همکاری می گردد.

فهرست

۳	مقدمه ناشر
۷	پیشگفتار
۹	فصل ۱: کلیات و روش تحقیق
۱۱	مقدمه
۱۵	انتخاب کلمات کلیدی
۱۵	ایجاد ویلاک و پیغام در سایتهای مرتبط و ارسال پیغام الکترونیک
۱۶	جستجو در اینترنت
۱۷	تدوین شاخص‌های تطبیق
۱۹	فیش‌برداری از منابع و دسته‌بندی اطلاعات
۲۰	تهیه جداول تطبیقی
۲۰	تلفیق یافته‌ها و نتیجه‌گیری نهایی
۲۱	فصل ۲: بهسازی مسکن روستایی در هند، چین و اسکاتلند
۲۳	ویژگی‌های کلی کشور هند
۲۸	طرح‌های مسکن ایالتی
۳۰	شاخص‌های کیفی مورد توجه در بهسازی مسکن روستایی کشور هند
۳۰	شاخص اول- طراحی، نظارت بر اجرا و ارزیابی محصولات بهسازی مسکن روستایی
۳۷	شاخص دوم- ساخت و ساز روستایی
۴۲	شاخص سوم- تأمین زیرساخت‌ها برای بهسازی مسکن روستایی
۴۵	شاخص چهارم- تأمین مصالح و تجهیزات لازم جهت بهسازی مسکن روستایی
۴۹	شاخص پنجم- مقابله با آثار نامطلوب بهسازی مسکن روستایی بر منابع طبیعی و محیط زیست
۵۴	جمع‌بندی
۵۸	برنامه‌ریزی و طراحی
۶۴	ساخت و ساز
۶۷	فرهنگ‌سازی و آموزش
۶۹	حفاظت از محیط‌زیست
۷۳	مصالح و تجهیزات
۷۶	ویژگی‌های کلی کشور چین
۸۱	مسکن روستایی در چین
۸۷	شاخص‌های کیفی مورد توجه در بهسازی مسکن روستایی کشور چین

۸۷	شاخص اول - طراحی، نظارت بر اجرا و ارزیابی محصولات بهسازی مسکن روستایی
۹۸	شاخص دوم - ساخت و ساز روستایی
۱۰۷	شاخص سوم - تأمین زیرساخت‌ها برای بهسازی مسکن روستایی
۱۰۹	شاخص پنجم - مقابله با آثار نامطلوب بهسازی مسکن روستایی بر منابع طبیعی و محیط زیست
۱۱۳	جمع‌بندی
۱۲۰	برنامه‌ریزی و طراحی
۱۳۲	ساخت و ساز
۱۳۸	فرهنگ‌سازی و آموزش
۱۳۹	حفاظت از محیط زیست
۱۴۳	مصالح و تجهیزات
۱۴۵	ویژگی‌های کلی کشور اسکاتلند
۱۴۹	مسکن روستایی در اسکاتلند
۱۵۳	شاخص‌های کیفی مورد توجه در بهسازی مسکن روستایی کشور اسکاتلند
۱۵۳	شاخص اول - طراحی، نظارت بر اجرا و ارزیابی محصولات بهسازی مسکن روستایی
۱۶۹	شاخص دوم - ساخت و ساز روستایی
۱۷۳	شاخص سوم - تأمین زیرساخت‌ها برای بهسازی مسکن روستایی
۱۷۴	شاخص چهارم - تأمین مصالح و تجهیزات لازم جهت بهسازی مسکن روستایی
۱۷۶	شاخص پنجم - مقابله با آثار نامطلوب بهسازی مسکن روستایی بر منابع طبیعی و محیط زیست
۱۸۱	جمع‌بندی
۱۸۴	برنامه‌ریزی و طراحی
۱۹۸	ساخت و ساز
۲۰۰	فرهنگ‌سازی و آموزش
۲۰۱	حفاظت از محیط زیست
۲۰۶	مصالح و تجهیزات
۲۰۹	فصل ۳: نتیجه‌گیری
۲۲۹	منابع و مآخذ

پیشگفتار

طرح پژوهشی «مطالعه تطبیقی اقدامات انجام شده خارجی در جهت ارتقاء شاخص‌های کیفی معماری و شهرسازی» به عنوان دومین پروژه شبکه برنامه گروه پژوهشی معماری و طراحی محیط پژوهشکده مطالعات توسعه جهاددانشگاهی واحد تهران و در راستای هدف اصلی این شبکه برنامه مبنی بر تدوین شاخص‌های کیفی معماری و شهرسازی از اوایل سال ۱۳۸۷ در دستور کار این گروه پژوهشی قرار گرفت. این کتاب نتایج به دست آمده از اجرای طرح مذکور را در بر دارد. انجام این تحقیق، مقدمه‌ای بر شناسایی راهکارها و فرایندهایی است که سایر کشورها برای پاسخ به مسائل و کمبودهای کمی و کیفی خود در زمینه بهسازی کالبدی روستاها و شهرهای کوچک خود، از آنها بهره برده‌اند. در این میان آنچه برای گروه تحقیق اهمیت داشته است قابلیت بهره‌برداری از یافته‌های این طرح برای تدوین شاخص‌های کیفی معماری روستایی و در گام بعد ارائه این یافته‌ها به جوامع علمی و اجرایی برای بهره‌برداری و فرایندهای بهسازی کالبدی در روستاها و شهرهای کوچک کشور می‌باشد.

در این تحقیق که مبتنی بر روش توصیفی و تحلیلی و با بهره‌گیری از منابع موجود در شبکه جهانی اینترنت به انجام رسیده است، در مسیر گردآوری منابع از مجموعه اطلاعات موجود در پایگاه‌های رسمی کشورهای مورد بررسی به انضمام پایگاه‌های ارائه دهنده منابع علمی و همچنین پایگاه‌های رسمی سازمان‌ها و نهادهای پژوهشی و ترویجی مرتبط با مسائل کالبدی روستاها بهره گرفته شده و ضمن دستیابی به شاخص‌های کیفی مورد توجه این کشورها در بازسازی و بهسازی مسکن روستایی، سیاست‌ها، روش‌ها و نتایج اقدامات این کشورها مورد بررسی و تطبیق قرار گرفته است.

با پیشرفت مراحل تحقیق و کامل‌تر شدن مستندات و انجام مطالعه اولیه منابع تحقیق، شاخص‌های تطبیق که مبنای دسته‌بندی اطلاعات گردآوری شده و ارائه آنها بوده‌اند، نهایی شده‌اند. نکته حائز اهمیت در مرحله تدوین شاخص‌های تطبیق، دقت، شفافیت و تفکیک‌پذیری این شاخص‌ها می‌باشد. چرا که در صورت وجود ابهام در تعاریف و یا جهت‌گیری شاخص‌ها، دسته‌بندی اطلاعات و همچنین ارائه و جمع‌بندی آنها به همان میزان مبهم و یا دارای انحراف و اغوجاج خواهد بود. هرچند با توجه به کیفی بودن این شاخص‌ها احتمال وجود اشتراکات در آنها

وجود خواهد داشت.

تحقیق حاضر در مسیر تکاملی خود با برخی نکات قابل توجه روبرو بوده که عموماً به بخش گردآوری اطلاعات مربوط می‌باشند. از مهمترین این موضوعات که مناسب است در تحقیقات مشابه مدنظر قرار گیرند عبارتند از:

- عدم کفایت اطلاعات موجود در شبکه جهانی اینترنت برای انجام مطالعه تطبیقی در این مقیاس؛
 - عدم اعتماد عمومی در سطح شبکه‌ی جهانی اینترنت جهت تبادل اطلاعات؛
 - تنوع اطلاعات و آمارها و بعضاً عدم همخوانی آنها با یکدیگر؛
 - یکسان بودن شیوه‌های مستندسازی و اطلاع‌رسانی و همچنین یکسان نبودن حجم اطلاعات ارائه شده در شبکه جهانی اینترنت در کشورهای مختلف؛
 - ضعف در اعتبارسنجی مدارک به دست آمده از طریق اینترنت و عدم اعتبار استنادی بسیاری از یافته‌ها؛
 - یکسان نبودن ادبیات تخصصی و معاریف مرتبط با مباحث روستایی در کشورهای مختلف؛
- در پایان ضمن ذکر این مطلب که این کتاب حاصل بررسی و مطالعه بیش از ۴۰۰۰ صفحه متن انگلیسی بوده که در چندین مرحله تنقیح و جداسازی شده و نهایتاً با استخراج ۱۰۰۰ فقره فیش از حدود ۱۵۰۰ صفحه متن منتخب نهایی به نتیجه رسیده است، سپاسگاری خود را از تمام کسانی که هریک سهمی در به انجام رسیدن این تحقیق داشته‌اند اعلام می‌دارم. خانم‌ها مرضیه آزاد ارمکی و سمیه امامی و آقایان مصطفی حمایت‌خواه، عبدالمجید قزحیک و مصطفی محمدی در مراحل اولیه تحقیق کمک شایانی به پیشبرد طرح داشته‌اند. مراحل پایانی تحقیق نیز مرهون زحمات آقای آرین امیرخانی بوده است. همچنین از خانم‌ها الهام کاشانی و فاطمه میرزاخانی که زحمت هماهنگی‌ها و تایپ گزارش را بر عهده داشته‌اند تشکر می‌کنم. مشاوره‌های آقایان بهروز جانی پور و کاووس حیدری نیز در اخذ نتایج بهتر از تحقیق مؤثر بوده است. در پایان تشکر ویژه خود را از آقایان دکتر محسن حبیبی و مهندس محمدرضا خدادادی که ضمن مطالعه کتاب، پیشنهادات ارزشمندی برای ارتقاء کیفی مطالب ارائه دادند اعلام می‌دارم.